

IFJÚSÁGI KULTÚRA

ÉRTÉKEK, JÖVŐKÉP

Molnár Péter

Fiatalok jövőképe

Ma természetesnek tűnik az európai civilizációs fejlődés követelményeinek figyelembevétele, de valójában a fiatalok már korábban is alkalmazkodnak a nyugat-európai viselkedési mintákhoz. A magyar társadalom egésze évszázadok óta bizonyos késéssel követte a nyugat-európai fejlődést. Az NSzK-ban 1981-1984-ben széles tapasztalati bázison kidolgozott mérőskálák adaptálására és értelmezésére tettünk kísérletet magyar reprezentatív vizsgálatban 15-24 évesek körében, majd a társadalmi változások további időbeli követését mutatom be 1993-ig.

Jelen módszertani tanulmányban a civilizációs fejlődésre jellemző ifjúsági individuális és közösségi orientációs minták kölcsönhatásának módszertani elemzését és a társadalmi integrációban játszott szerepét kívánom empirikus adatok alapján tisztázni. A társadalmat veszélyeztető problémákról több skálát állítottunk össze, a jövőpesszimizmus skála bizonyult azonban lényegesnek az utóbbi évtizedekben a generációs problémák elméleti tárgyalásánál.

A kultúrák közötti összehasonlítás elméleti bázisaként Margaret Mead tudományosan megalapozott szélesebb körű civilizációs elmélete nyújtott kiindulási alapot. Ő mutatott rá a fiatalok jövőképeinek és a civilizációs fejlődés szakaszainak összefüggésére is. Az orientációs minták körében tehát kitüntetett szerepet játszik a jövőpesszimizmus-skála (6. skála) az ifjúsági társadalmi integrációja szempontjából.

Európában az elmúlt évtizedekben a hagyományos és új identitáselemek mérésére vezették be az úgynevezett ifjúságközpontúság skálát. A hagyományos szociológia ugyanis nem vette valójában tekintetbe az ifjúság önálló fellépésének lehetőségét, még akkor sem, ha a generációs különbségek mibenlétét tárgyalta. A korábbi vizsgálatok rámutattak a szakmunkások, gimnazisták és egyetemisták körében lehetséges jelentős módszertani különbségekre, ezért elsőként ebben a körben ellenőriztük az 1985-től 1993-ig Magyarországon felvett adatok és a korábbi német adatok összevetésével azt a következő modern – nemzetközileg már elfogadott – ifjúsági orientációs mintát, amit korábbi hazai tanulmányainkban ifjúságcentrizmus vagy ifjúságközpontúság néven ismertettünk.

Összefoglalóan a két faktor a kibontakozó önálló ifjúsági törekvések két egymástól nem egészen független és nem egymást tagadó szempontját képviseli: az individuális és a közösségi-társadalmi erőket, amelyek a társadalmi és civilizációs változások tükrében érzékenyen jelzik azt, hogy mikor, melyik szempont a domináns. A hagyományos ifjúkori lázadás-skála és az alkalmazkodás-skála esetében a fiatal tudomásul veszi a társadalom igényeit, ha másképpen is reagál rá, az önérvényesítés-skála és különösen az

új ifjúsági kultúrában megjelenő ifjúságközpontúság-skála a fiatal, akadályokat leküzdő energiáit jelzi, ha az előbbi hagyományosabb formában, míg az utóbbi a felnőtt társadalom elutasítása árán is érvényesül.

Bajda Beáta

Találkozási pontok intézmények és hallgatói jövőképben

A debreceni KLTE Nevelés és Művelődéstudományi doktori programjában vizsgáljuk az intézmény mechanizmusait (működés, döntéshozatal, hallgatói vélemények).

Ennek szükségességét indokolja a felsőoktatás reformja, a debreceni Universitas és a folyamatban lévő nemzetközi akkreditáció. Feltevésünk szerint az intézmény struktúráját átrendező deklarált szempontok közül a hallgatóságot leginkább érintő kérdés a demokratizálás.

Ennek érdekében próbáltam meghatározni a hallgatókra érvényesíthetőnek tűnő ifjúságképet. A téma megközelíthető egy szociális nemzeti irányból – mellette szól a keleti régió társadalmi, politikai, történeti és foglalkozásszerkezeti háttere – és egy másik individuális interdiszciplináris irányból (Jürgen Zinnecker elmélete).

Feltevésem szerint az intézménybe bekerülő rétegek a társadalom felső és középső részéből származnak – a szülői háttér magas iskolai végzettsége, szellemi, értelmiségi foglalkozás, ill. vállalkozás. Ezeknek a csoportoknak fő jellemzője a kulturális tőke iránti fokozott igény.

Az egyetem hallgatói individualizált közösséget alkotnak. Szakmai igényeik készletbeszerzés jellegűek, közéleti nyíltságot, ugyanakkor a privát szféra érvényesülését részesítik előnyben. Értékrendjük burzsoá jellegű, kultúrájuk színes, rétegzett, de bizonyos mértékű egységesülést mutat a fogyasztói irányba. Ezek a jellemzők az ifjúságot „rugalmassá” teszik. Jövőképükben pozitív irányba hajlanak, távlati elképzeléseikben mobilabbak.

A hipotézisek igazolhatósága esetén az intézményi cselekvés két vonatkozási pontra számíthat:

Egyrészt a kulturális tőkeigényre alapozottan a térség elitképzésében megnőhet az intézmény szerepe. Másrészt a hallgatói rugalmasságra építve az intézmény falain belül kiépíthetők a versenypályák gyakorlótere, segítve a felkészülést a munkaerőpiaci helykeresésre.

Irodalom

- [1] GÁBOR KÁLMÁN–MOLNÁR PÉTER: *Az ifjúsági kultúra korszakváltása*. Civilizációs korszakváltás és ifjúság. Miniszterelnöki Hivatal Ifjúsági Koordinációs Titkársága, 1992.
- [2] *Jugendwecker der Deutschen Shell* (Hg.) (1982) Jugend '81. Lebensentwürfe, Alltagskulturen, Zukunftsbilder. Leske und Budrich: Opladen